

رهنمودهای رهبری در ارتباط با مسأله ملی جمعیت

باید در سیاست تجدیدنسل تجدیدنظر شود

مقام معظم رهبری در رابطه با مسأله جمعیت در دیدارهای خود با اقشار مختلف، دغدغه‌های خود را بیان کرده‌اند و این بیانات در سال‌های متمادی و با توجه به شرایط زمانی مطرح شده.

در سال ۱۳۶۸ و در ماه‌های پایانی جنگ تحمیلی، رهبری در رابطه با عمران و آبادی کشور سخن گفته‌اند و بیان کرده‌اند که جمعیت یکی از مسائل مهم برای پیشرفت است: «کشور ما یکی از نادرترین کشورها در زمینه‌های عمران و آبادانی است. ما اگر دوبرابر امروز هم جمعیت داشته باشیم، باز هم می‌توانیم بدون کمترین نیازی به کشورهای دیگر، خود را به بهترین وجه اداره کنیم. این ظرفیت خوب، هم در خاک با برکت ما و هم در استعدادهای انسانی ممتاز کشور و هم در دستورات و روش و قانون اساسی و هم در مسئولان ما وجود دارد.»

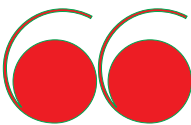
در سال ۱۳۸۳ نیز در دیدار با مردم قم، اشاره شد به جمعیت دانشجویان و آن را با قبل از انقلاب مقایسه کرده‌اند. در واقع این موضوع مطرح می‌شود که با افزایش جمعیت و بالارفتن تعداد دانشجویان، سطح علم و فناوری نیز در حال پیشرفت است. جمعیت جوان توان و انرژی مضاعفی برای قدم گذاشتن در مسیر ترقی و رشد دارد. پیشرفت مردم ما، آنها را از سایر کشورهایی نیاز می‌کند: «کشور به برکت انقلاب تحرک پیدا کرد و زبرور و شد. آن روز در جمعیت ۳۵ میلیونی و ۴۰ میلیونی کشور تعداد بسیار کمی دانشجو بود. امروز جمعیت ما تقریباً دوبرابر شده؛ اما تعداد دانشجویان ما حدود ۱۵ برابر شده است! شمار استادان و تعداد دانشگاه‌ها به مراتب از این بیشتر است. صنایعی که ملت ایران به دست خود ایجاد کرده‌اند، یک ماجرای شگفت‌انگیز است. آن روز ساده‌ترین چیزها را هم باید دیگران می‌آوردند و می‌ساختند. پول ما را می‌گرفتند، ما را تحقیر می‌کردند، اما برای ما نوع نازلش را تهیه می‌کردند! امروز جوان‌های ما پیچیده‌ترین و برجسته‌ترین فناوری‌ها را آورده‌اند در میدان دید عمومی قرار داده‌اند که نمونه‌هایش را شنیده‌اید و می‌دانید.» همان‌طور که اشاره شد، این مسأله، نشان‌دهنده سطح رشد علمی کشور است. این موضوع در سال ۱۳۸۶ دوباره توسط مقام معظم رهبری در میان جمع دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد مطرح شد: «امروز در آمارهای جهانی، رشد علمی ایران در درجه اول یا در درجات اول در همه دنیاست. البته با همین سرعت، هنوز خیلی عقبیم؛ اما کارهایی که شده در همه زمینه‌ها پیشرفت بوده است. حالا نمونه‌هایش را شما در محیط دانشجویی خود نگاه کنید. جمعیت کشور ایران از بعد از انقلاب دوبرابر شده؛ جمعیت دانشجو ۱۰ برابر و تعداد دانشگاه‌ها و رشته‌ها و پیشرفت‌ها هم شاید بیش از ۱۰ برابر شده است.» دغدغه دیگری که از بیانات رهبری قابل استخراج است، اشاره به پیری جمعیت، کاهش جمعیت و کاهش باروری (به معنای پیشگیری از بچه‌دار شدن) است. این دغدغه در دیدارهای مختلفی که ایشان داشته‌اند به شیوه‌های مختلف بیان شده است. در واقع با توجه به بیانات قابل درک است که جامعه ایران تقریباً با ورود به دهه ۹۰، اندک‌اندک به جامعه میانسال و کهنسال تبدیل می‌شود. جامعه‌ای که کاهش جمعیت جوانش، عمران و آبادانی و پیشرفت علم، فناوری و بالارفتن سطح علمی کشور را که در بالا به آن اشاره کردیم، به خطر می‌اندازد. به عنوان مثال، مقام معظم رهبری در دیدار خود با مسئولان نظام در سال ۱۳۹۰ بیان کرده‌اند: «جمعیت کشور، ۷۵ میلیون نفر است. البته بنده همین جا عرض کنم؛ من معتقدم کشور ما با امکاناتی که ما داریم، می‌تواند ۱۵۰ میلیون نفر جمعیت

داشته باشد. من معتقد به کثرت جمعیت هستم. هر اقدام و تدبیری که می‌خواهد برای متوقف کردن رشد جمعیت انجام گیرد، باید بعد از ۱۵۰ میلیون نفر انجام شود.» در سال ۱۳۹۱، در دیدار با کارگزاران نظام نیز به این موضوع اشاره داشته‌اند: «از لحاظ نیروی انسانی، ما ۷۵ میلیون نفر جمعیت داریم. این جمعیت عامل خیلی مهمی است. من این را همین جا عرض کنم؛ جمعیت جوان و بانشاط و تحصیلکرده و باسواد کشور، امروز یکی از عامل‌های مهم پیشرفت کشور است. در همین آمارهایی که داده می‌شود، نقش جوان‌های تحصیلکرده و آگاه و پر نشاط و پرنیرو را می‌بینید. ما باید در سیاست تحدید نسل تجدیدنظر کنیم. سیاست تحدید نسل در یک برهه‌ای از زمان درست بود؛ یک اهدافی هم برایش معین کردند. آن‌طوری که افراد متخصص و عالم و کارشناسان علمی این قسمت تحقیق و بررسی کردند و گزارش دادند، ما در سال ۷۱ به همان مقاصدی که از تحدید نسل وجود داشت، رسیدیم. از سال ۷۱ به این طرف، باید سیاست را تغییر می‌دادیم؛ خطا کردیم، تغییر ندادیم... اگر چنانچه با همین وضع پیش برویم، تا چند سال دیگر نسل جوان ما کم خواهد شد - که امروز قاعده جمعیتی ما جوان است - و به تدریج دچار پیری جمعیت خواهیم شد؛ بعد از گذشت چند سال، جمعیت کشور هم کاهش پیدا خواهد کرد؛ چون پیری جمعیت با کاهش زادوولد همراه است.»

همچنین ایشان با توجه به بیان نگرانی خود در رابطه با کاهش جمعیت جوان، اشاره به اتخاذ سیاست کاهش جمعیت در سال‌های پیشین کرده است. ایشان در سال ۱۳۹۱، در اجتماع مردم بجنورد بیان کرده‌اند که: «یکی از مهمترین موجودی‌های بارزش ما، همین نسل جوان تحصیلکرده است. نسل جوان تحصیلکرده، هم شجاعت دارد، هم امید دارد، هم نشاط و تحرک دارد. من همین جا در داخل پراکنش عرض کنم؛ یکی از خطاهایی که خود ما کردیم - بنده خودم هم در این خطا سهیم هستم - این مسأله تحدید نسل است که از اواسط دهه ۷۰ به این طرف باید متوقف می‌شد. البته اول که سیاست تحدید نسل اتخاذ شد، خوب و لازم بود؛ لکن از اواسط دهه ۷۰ باید متوقف می‌شد. این را متوقف نکردیم؛ این اشتباه بود. عرض کردم؛ مسئولان کشور در این اشتباه سهیم‌اند، خود بنده حقیر هم در این اشتباه سهیم هستم. این را خدای متعال و تاریخ باید بر ما ببخشد. نسل جوان را باید حفظ کرد. با این روند کنونی اگر ما پیش برویم - من چندی پیش هم در ماه رمضان در سخنرانی گفتم - کشور پیر خواهد شد. خانواده‌ها، جوان‌ها باید تولیدمثل را زیاد کنند؛ نسل را افزایش دهند. این محدود کردن فرزندان در خانه‌ها، به این شکلی که امروز هست، خطاست. این نسل جوانی که امروز ما داریم، اگر در ۱۰ سال آینده، ۲۰ سال آینده و در دوره‌ها و مرحله‌های آینده این کشور بتوانیم آن را حفظ کنیم، همه مشکلات کشور را اینها حل می‌کنند؛ با آن آمادگی، با آن نشاط، با آن شوقی که در نسل جوان هست و با استعدادی که در ایرانی‌ها وجود دارد. پس ما مشکل اساسی برای پیشرفت نداریم.»

رهبری در برهه‌های مختلف به موضوع جمعیت اشاراتی داشته‌اند: «آینده پرامید، یکی دیگر از واقعیت‌های کشور است. این نسل جوان خیلی قیمت دارد. من پارسال ماه رمضان همین جا مطلبی را گفتم و خب، مختصری دنبال شد؛ نه به صورت کامل. مسأله تحدید نسل برای کشور ما خطر است.»

در سال ۱۳۹۱، در دیدار با کارگزاران نظام نیز به این موضوع اشاره داشته‌اند: از لحاظ نیروی انسانی، ما ۷۵ میلیون نفر جمعیت داریم. این جمعیت عامل خیلی مهمی است. من این را همین جا عرض کنم؛ جمعیت جوان و بانشاط و تحصیلکرده و باسواد کشور، امروز یکی از عامل‌های مهم پیشرفت کشور است.